Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII Ч. 60. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 30-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 30, 1955. VOL. LXII. No. 60.

АЙЗЕНГАВЕР НЕ ВІРИТЬ У БЕЗПОСЕРЕДНЮ ЗАГРОЗУ ВІЙНИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер не вірить в те, щоб вже тепер війна за Формозу була неминуча. Президент не погоджується з тими військовими колами, які твердять, що китайські комуністи почнуть напад на Матсу і Квімой вже в половині квітня цього року. Найкращі політичні й військові відомості, які дійшло до Білого Дому, вказують на те, що червоні китайці ще не готові до того, щоб вже тепер могли починати війну. Президент заявив, що йому не подобаються такі історії, як та з минулого тижня, що, мовляв, китайські комуністи вже 15 квітня починають війну з Національним Китаєм. З Білого Дому заявляють, що там знають про те джерело інформацій, на яке покликуються ті військові кола, але в Білому Домі називають ті інформації однобічними, бо президент має інформації з різних джерел. Також з політичних причин китайські комуністи не можуть починати війни перед 18 квітня, коли починається Африкансько - Азійська конференція в Бандунґу, Індонезія. Президент зовсім не легковажить небезпеки, яка загрожує Формозі, але він заявляє, що тепер китайські комуністи ще не готові до боротьби за острови Матсу і Квімой. Подібно як президент думає і державний секретар, Джан Фостер Доллес і Крайова Рада Безпеки. Айзенгавер і надалі відмовляється сказати, чи ЗДА почнуть війну, коли комуністи заатакують Квімой і Матсу. Президент тримається конґресової резолюції, яка говорить про Формозу, Пескадорські острови та „інші райони". Червоні ще не мають такої летунської сили і стільки наземних військ, щоб, на думку президента, вже тепер могли почати війну в районі Формози, бо острови Матсу і Квімой комуністи могли б взяти тільки при допомозі великої атаки.

Президент знає добре, що між його військовими дорадниками є й такі, які думають, що вже найвищий час показати китайським комуністам силу американської оборони. Деякі з цих дорадників гадають, що вистачить самої тільки бльокади американською фльотою, щоб перемогти комуністичний Китай. Але президент не погоджується з цими дорадниками. Він вповні здає собі справу з своєї відповідальности не тільки президента, але і головного команданта збройних сил. Тому президент застеріг собі вирішувати цю справу сам, і не віддасть її на вирішування своїм дорадникам. Президент не вдоволений також і з того, що частина преси публікувала відомості про те, що це уряд вірить в недалеку війну з Китаєм. Такі невірні вістки непокоять населення. Невірна також вістка про те, що в президента просили дозволу вжити атомової зброї на те, щоб знищити китайські промислові осередки.

ВАЖЛИВІ НАРАДИ У ВАШИНГТОНІ

Італійський прем'єр Шельба (сидить зправа) почав свої офіційні відвідини З'єдинених Держав конференцією в Білому Домі, на якій разом з президентом Айзенгавером були обмірковані загальні міжнародні проблеми, зв'язані із справами миру і безпеки світу. На фото (зліва да права): Президент, Г. Мартіно, міністер закордонних справ Італії, пані Клер Бут Лус, амбасадорка ЗДА в Італії, державний секретар Джан Фостер Доллес, прем'єр Шельба і Маніло Брозіо, італійський амбасадор у ЗДА

Бравнелл у справі платних інформаторів

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл заявив на телевізійній дискусії з конґресменом Кентом Кітінґом, що уряд мусить і надалі послуговуватися платними інформаторами, коли справа йде про народну безпеку, торгівлю наркотиками, фальшування податків та всякі злочинні змови, — хоч багато людей є проти використовування платних інформаторів після випадку з урядовим свідком Гарві Матусовим. Бравнелл заявляє, що коли урядовий інформатор виявиться ненадійним, тоді уряд може його притягнути до відповідальности, а особам, які потерпіли від фальшивих свідчень ненадійного свідка дати реабілітацію та відшкодування. Бравнелл сказав, що Матусов належав до добре зорганізованої змови проти Федерального Бюра Інвестиґацій, що мала на цілі знищити всю систему інформації. (Матусов свідчив проти комуністів, а тепер заявляє під присягою, що всі його попередні зізнання були фальшиві). Бравнелл заявив, що він мусить послуговуватися платними інформаторами для безпеки цієї країни, а Матусову федеральний суддя в Тексасі вже визначив заслужену кару, засудивши його до трирічної тюрми.

ВИСТАВКА ПРАЦЬ КУРАХА

В Галерії 21 при 21-ій Іст 63-а вулиця в Ню Йорку відбудеться від 5-го до 21-го квітня ц. р. виставка праць українського маляра Кураха, відомого з своїх виставок в італійських і швайцарських містах. Курах вчився в мистецьких академіях Львова, Варшави, Берліну, Риму і востаннє в академії Брера в Міляні (Італія), де й почав кар'єру своєю власною виставкою 1939 року.

ПРОФ. ЛЕВ ДОБРЯНСЬКИЙ — ЧЛЕН КРАЙОВОЇ КОМІСІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

З Джорджтавнського Університету повідомляють, що д-р Лев Добрянський, професор економічного факультету і президент Українського Конґресового Комітету, став членом Крайової Комісії економістів для справ монетарної політики. В лютому цього року проф. Добрянський виступив перед Конґресовою комісією шляхів і засобів з доповіддю „Моральна зрада в східньо-західніх торговельних взаєминах".

● Бувший президент Панами Хозе Рамон Ґізадо признався на суді, що він знав про змову проти президента Хозе Антонія Ремона, але не прив'язував до цієї справи великої ваги. Ремона застрелили під час кінних перегонів, і тепер Ґізада судять за цей злочин, до якого він не признається.

Рутер — за збільшення платні автовим робітникам

Клівленд, Огайо. — Голова спілки Об'єднані Автомобільні Робітники, Волтер П. Рутер заявив на 15-й річній конвенції цієї організації, що цьогорічні переговори між автомобільними робітниками й підприємцями будуть початком довгої боротьби за те, щоб „достосувати економічне багатство до людських потреб". Спілка автомобільних робітників нараховує 1,500,000 членів. Рутер сказав, що вже в квітні під час переговорів з представниками фірм Дженерал Моторс і Форд Мотор Компані робітництво мусить домагатися річної платні, а не платні за годину праці, як це було досі. Промисл платить податки, ренти, відсотки від позичок і платні своїм урядовцям в річному терміні, і тільки єдиний елемент продукції — робітник дістає винагороду від години виконаної праці, або від числа випродукуваних товарів. Рутер заявив, що дирекції підприємств уважають за нормальне явище, коли директор дістає підвишку річної платні з 400,000 долярів до 500,000, а робітник — 4,000 долярів до 5,000. Голова спілки закликав до розумної автоматизації промислу, щоб внаслідок її не настала криза в народній економіці. Після здобуття успіху з річною платнею Спілка Автових Робітників на чоло своїх домагань висуне справу 30-годинного тижня праці.

В АМЕРИЦІ

● **Президентова фарма** в Ґеттисбурґу, в Па., мала 189 акрів землі, але минулого року приятель Айзенгавера, емеритований бриґадний генерал купив для нього ще 124 акри. Тепер цей самий генерал купує ще 160 акрів землі, що прилягають з другого боку до фарми президента, щоб „ніхто не вліз під бік" президентові, коли він буде господарити на своїй фармі.

● **66-річний батько** 8 дітей Ліо А. Денер пішов слідами своїх п'яти дітей і став черцем Трапістом у манастирі Цистерців в Конєрсі, Джорджія. Чотири його сини є ченцями, а одна донька — черницею-Кармеліткою на Формозі. Черці Трапісти мають найгостріший реґулямін — мовчанка, молитва й праця аж до смерти. Їм вільно говорити тільки з ігуменом манастиря.

● **Місто Елизабет** в Ню Джерзі 27 березня почало святкувати 100-річні роковини свого існування. У всіх церквах відбулися Богослуження, а в готелі „Картерет" — публічні збори, після яких було прийняття в Боксвуд Голлі.

● **11-річна дівчинка** з Мемфісу, Теннесі, написала президентові Айзенгаверові листа, в якому заявила, що він мусить кандидувати на президента в 1956 році, бо „країна його потребує". Президент відповів їй, що він подумає над її пропозицією. Батько цієї дівчинки в 1952 році аґітував за президентом Айзенгавером.

● **Психіятр д-р Дейвід Абрагамсен** в Ню Йорку заявив, що найкращий засіб поборювати злочинність малолітніх — гармонійне та моральне життя батьків, бо добрий приклад найсильніше впливає на дітей. Сенатор Естес Кіфовер заявив в Волтгемі, Масс., що „злочини малолітніх — це знаки слабости в нашому моральному і соціяльному житті".

● **Летунські сили** інформують, що від того часу, як вони самостійно ведуть рекрутацію, вони мають більший успіх і їх менше коштує ця справа.

ПРИЙНЯТТЯ В ДОМІ РЕД. ВОЛ. ДУШНИКА — ПОДІЯ ДНЯ В БРАЗИЛІЇ

Ріо Де -Жанейро (Бразилія). — Дня 7 лютого ц. р. в домі Володимира і Марії Душників відбулося прийняття в честь князя Джіянфранка Аллїяти де Монтереалє, члена італійського парляменту. В прийнятті взяли участь дипломатичні представники ЗДА, Італії, Німеччини, націоналістичного Китаю й Австрії. Князь Аллїята був одним з ініціяторів українських радіопередач, започаткованих італійським урядом з метою інформувати український нарід поза залізною занавісою про життя у вільному світі. Водночас він є заступником президента Українсько-Італійського Товариства в Римі, до якого входить багато видатних італійців і завданням якого є поглиблювати і поширювати знання про українські справи в Італії. Минулої осени князь Аллїята одержав почесний докторат в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. 1952 року князь Аллїята був гостем Українського Конґресового Комітету Америки. До Бразилії князь Аллїята прибув як офіційний представник Італії, щоб взяти участь у відзначені 400-ліття Сан Павльо, другого за величиною міста Бразилії. Князь Аллїята сам народжений в Ріо Де Жанейро, де його батько був шарже д'афер італійської амбасади тридцять три роки тому. Вечірні повідомлення про прийняття в домі Душників подали всі важливіші бразилійські часописи, називаючи цю зустріч подією дня. В розмовах з ред. Володимиром Душником князь Аллїята мав нагоду порушити низку актуальних справ, зв'язаних з українською проблемою. Князь Аллїята обстоював погляд, що народи Середземноморського басейну не зможуть господарсько і політично розвиватися без участи вільної і незалежної Української держави.

Німецькі соціялісти не будуть саботувати армії

Бонн. — „Ціллю соціялдемократичної партії є боронити громадські права й пильнувати, щоб цивільна влада були вищою від військової влади. Але коли німецькі юнаки будуть одного дня покликані до військової служби, то соціял-демократи не будуть закликати їх до непослуху. Хоч демократія не діє так, як цього хотіли б соціял-демократи, проте вона краща від усякої диктатури" — заявив Карл Шмідт, заступник голови західньо-німецького парляменту й заступник голови німецької соціял-демократичної партії, яка весь час поборювала Паризький договір з його протоколом про ремілітаризацію Західньої Німеччини та ще й тепер процесується проти нього на терені Конституційного суду. Ця остання заява соціялдемократичного діяча ще раз потверджує думку канцлера Аденауера й інших німецьких політиків, що коли тільки Паризький пакт буде остаточно ратифікований і питання про озброєння Західньої Німеччини буде пересуджене, тоді соціял-демократи й професійно-робітничі діячі перестануть саботувати закон про рекрутацію, а будуть льояльно співпрацювати з урядом.

Східня Німеччина творить свою власну армію

Берлін. — Німецькі комуністи починають реалізувати програму „зрівноваження" західньо-німецької армії власними збройними силами. Заповідає це пресовий орган „Нойє Дойчлянд", повідомляючи, що буде побільшена „народна поліція", поширений вишкіл у „спортових" та інших молодечих організаціях і буде молодечих організаціях вий вишкіл парашутистів і технічних частин. Водночас цей комуністичний часопис пригадує, що для всіх 8 комуністичних держав в Европі (за вийнятком, очевидно, Юґославії) встановлено спільний військовий штаб і що будуть вжиті також інші заходи для противаги півмільйоновій західньо-німецькій армії. Покищо збільшено „народну поліцію" до 100,000 вояків в активній службі, але — додає „Нойє Дойчлянд" „тисячі молодих робітників, хліборобів, і студентів зголосились вже до дворічної служби в рядах народної поліції". Німецький комуністичний уряд — за вказівками з Москви — не оприлюднив ще закону про загальну рекрутацію, щоб оминути обвинувачення в мілітаризмі, що його Москва робить на адресу Західньої Німеччини.

Франція втримує 4 дивізії в Північній Африці

Париж. — Французький уряд повідомив головного команданта військ НАТО, що він рішив вислати додаткові дві дивізії для скріплення своїх сил у Північній Африці, де націоналістично-революційний рух погрожує безпеці країни. Стягнення 4-ох дивізій з европейського континенту (бо дві дивізії вислано туди раніше) значно послабило наземні сили військ НАТО, тим більше, що терен Північної Африки не належить до засягу командатури КВТО. Правда, Франція вишколює резерви, але сама признає, що, на випадок війни, можна буде змобілізувати резерви щойно до 30-ти днів, що — при передбаченому темпі атомової війни — може стати взагалі нереальною справою. ЗДА втримують тепер 5 активних дивізій в рямцях НАТО, а Англія 4 дивізії. Французьке командування створило теперішні дві додаткові дивізії для Північної Африки, стягаючи по одному полкові з кожної із чотирьох своїх піхотних дивізій, що їх має в рямцях НАТО, і два полки з двох резервових дивізій. Командування НАТО призадумується, чи продукція власної атомової зброї у Франції вирівнає послаблення піхотної сили Франції у НАТО.

Французи й американці замирюють в'єтнамців

Сайґон. — Командант французьких військ у Південному В'єтнамі й водночас високий комісар Франції при південно-в'єтнамському уряді, генерал Еллі, вернувся з Парижу, де перебував два тижні, і заявив публічно, що він буде підтримувати теперішнього прем'єра Нґо Дінґ Дієма в його труднощах на внутрішньому терені. Ген. Еллі негайно після свого приїзду відбув довгу конференцію з американським надзвичайним амбасадором, генералом Коллінсом, і заявив після того, що Франція та ЗДА займають цілком одностайне становище у конфлікті між названим прем'єром та його опозицією. Ген. Коллінс вже раніше заявився за прем'єром. Обидва генерали підтримують змагання Нґо Дінґ Дієма, щоб до національної реґулярної армії включити „приватні війська" релігійних сект, які борються за владу і в останніх тижнях погрожують одвертим бунтом і громадянською війною. Обидва генерали, американський і французький, виступають як посередники у тому спорі і сподіваються довести до згоди у в'єтнамському таборі.

Зустріч з князем Аллїята в домі панства Душників в Ріо Де Жанейро. На фото (сидять зліва направо): князь Джіянфранко Аллїята ді Монтреалє, пані Шен Чін-тінґ й амбасадор націоналістичного Китаю Шен-тінґ. Стоять: д-р Франко Беллія, радник італійської амбасади, п. Христофор Калай, представник Угорщини, полк. Едвард Россель, представник Румунії, д-р Александер Ніколаєв, представник Болгарії, д-р Ян Рейссер, представник Чехословаччини, п. Олександер Семененко, представник українського громадянства, проф. Д. Ізмайлович, український маляр, ред. Володимир Душник, директор південно-американської місії Крайової Католицької Добродійної Організації і полковник Станіслав Кара, представник Польщі.

ПОЧАЛАСЯ ПІДГОТОВА ДО КОНФЕРЕНЦІЇ З СССР

Вашинґтон. — Розпочався період „активних нарад" — заявив речник державного департаменту, пояснивши, що треба під цим розуміти розмови між ЗДА, Англією і Францією над найближчою зустріччю з СССР. Над самим питанням, чи взагалі треба знову перевести спільну конференцію з Совєтським Союзом, західні альянти вже навіть не призадумуються, вирішивши його в позитивному дусі: однаково у Франції, як у Західній Німеччині державні керівники заявили були у ратифікаційних дебатах над Паризьким договором, що зараз після ратифікації вони будуть настоювати на зустрічі „чвірки" в справі з'єдинення Німеччини, в подібному сенсі висловилися були Черчил і Іден, а на останній пресовій конференції прихилився до тієї думки також президент Айзенгавер.

Однак поза самою ідеєю такої зустрічі, нічого ще ніхто конкретно не знає: що має стати предметом наради, хто має взяти участь у конференції, коли і де. Швидкість, з якою французька Рада Республіки ратифікувала Паризький договір та негайний позитивний відгук Булґаніна на суґестію президента Айзенгавера щодо нової конференції з СССР—це дві останні міжнародні події, які були несподіванкою для Вашинґтону — пишуть американські часописи. Тепер найважніше — додають вони — щоб оминути небезпеки такої політичної невдачі, як її зазнав Захід в Ялті, а ще раніше — як її зазнали самі З'єдинені Держави на Версайській конференції в 1919 році. В одному й другому випадку нещастям була замала й запогана підготова, яка не з'ясувала до подробиць спірних питань і не устійнила одностайного західньо-альянтського фронту. Після того, як Франція ратифікувала Паризький договір, отже погодилась на озброєння Західньої Німеччини і створення Західньої Европейської Унії, є всі вигляди на те, щоб устійнити спільний фронт супроти Совєтів у справі з'єдинення Німеччини і державного договору з Австрією. Треба вияснити, чи конференція в цих двох справах мала б відбуватись тільки між 4-ма великодержавами без участи Німеччини, чи з її участю, але в цьому останньому випадку — на домагання Совєтів — прийшлось би допустити не тільки Західню Німеччину, що її суверенність визнали західні держави, але й Східню, якої „суверенність" визнали Совєти.

Далеко трудніше стоїть справа з Формозою: спір за неї, чи пак безпосередньо за прибережні китайські острови, створює поважну небезпеку війни, тому це актуальніша справа навіть від німецької проблеми, але далеко трудніше скомплектувати конференцію в цій справі. Однаково комуністичний Китай, як Совєтський Союз вперто до цього часу трималися совєтського внеску, зголошеного в Об'єднаних Націях, щоб в справі Формози й її протоки з островами — скликати конференцію 10-ти держав з виключенням національного Китаю. Ця пропозиція є неприйнятлива для Заходу, навіть для Англії, що визнала була комуністичний Китай. Знову ж СССР відмовлявся посередничити до комуністичного Китаю: з такою суґестією зверталась до нього Англія, як і Індія. Між самими західніми альянтами також нема одностайного погляду на цю проблему, а розбіжності поміж становищем Англії і ЗДА є дуже поважні.

Все це диктує американським політичним чинникам велику обережність і рішення не поспішати з новою міжнародною конференцією, поки не буде ґарантії, що не повториться нова Ялта. Гадають, що конференція з СССР про Німеччину, ба навіть про Австрію (австрійська проблема найлегша), не відбудеться перед конференцією держав НАТО. Цей останній з'їзд має відбутись пізньою весною, отже нова зустріч з Москвою могла б прийти найшвидше літом цього року.

Невідомо, чого хоче Булґанін

Москва. — Заява совєтського прем'єра, маршала Булґаніна, — мовляв — совєтський уряд „ставиться позитивно" до думки президента Айзенгавера про недалеку конференцію 4-ох великодержав, є така неясна і баламутна, що чужинецькі дипломати, акредитовані при совєтському уряді, не знаходять відповіді на цілу низку сумнівів. І так: Булґанін не відповів на те, чи він погоджується на передумови, що їх назвав през. Айзенгавер. Він не сказав також чи майбутня конференція має стосуватися головної проблеми, яка поділила Захід на европейському терені, а саме — об'єднання Німеччини. Коли він говорив про „конференцію великих держав", то не сказав при цьому, чи має на увазі також комуністичний Китай, який — за вийнятком Женевської конференції в справах Кореї й Індо-Китаю, в ніяких інших міжнародних нарадах, де брали участь західні держави, не виступав. Він, нарешті, не пояснив, що треба розуміти під ціллю конференції, щоб вона „спричинилась до зменшення існуючого міжнародного напруження", бо хоч така ціль самозрозуміла, але що інше — позитивно розв'язати спірну проблему, отже по суті справи дійти до порозуміння, а що інше „зменшити існуюче напруження" — наслідком самого факту, що конференція зійдеться і без істотних вислідів знову роз'їдеться на необмежений час.

У СВІТІ

● **З нагоди 80-річчя південнокорейського** президента Синґмана Рі в цілому краю відбулися святкування цього невтомного борця за волю і самостійність Кореї. Рішено видати державним коштом його біографію, поставити йому бронзовий пам'ятник і відкрити дім культури його імени. Признано окрему почесть для всіх корейців понад 80 років життя.

● **У Бельгії** коло 900,000 юнаків і дівчат ходить до приватних католицьких шкіл і коло 700,000 — до державних. Під час масових демонстрацій середньошкільників і високошкільних студентів поліція затримала 614 осіб, а кількадесять поранено у вуличних бійках. Соціялістично-ліберальний уряд, який хоче зменшити дотації для приватних католицьких шкіл, виправдується тим, що попередні католицькі уряди признати конфесійним школам упривільйоване становище і довели до неправильного поділу шкіл та субвенцій.

● **У долішній Саксонії**, яка належить до західньо-альянтського управління (горішню альянти передали большевикам) англійські танки під час останніх маневрів так понищили шляхи, що 15 місцевостей взагалі відрізано від світу. Місцеві посадники просили припинити маневри до часу направи сяк-так зв'язку з довкільними містами.

● **В місцевості Оротелі** на Сардинії помер 8-річний хлопчина, наївшись листків і цвіту зілля-цикути. Як відомо з історії, вивар з того цілля дали випити Сократові, засудженому на смерть в 399 році пер. нар. Христа за „деморалізацію молоді". Товариш забави того хлопчини важко захворів. Обидва бавилися в лісі і „для жарту" їли трійливе зілля.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВА ПЕРЕМОГИ

Вища палата французького парляменту, т. зв. Рада Республіки, ратифікувала остаточно Паризький договір, що передбачає озброєння Німеччини та включення її в оборонну систему Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО). Нижча палата парляменту, Національна Асамблея, ратифікувала цей договір вже раніше, і тепер він потребує ще тільки формального підпису президента республіки, щоб стати законом країни. Друга найбільш заінтересована в цьому договорі країна, Німеччина, вже перевела всі формальності ратифікації, а остання акція французької Ради Республіки та сподіваний в найближчому часі підпис президента країни остаточно перерішують справу договору, бо інші заінтересовані країни, включно з Америкою, вже не тільки висловили в цій справі свою одноцушну опінію, але й всіляко допомагали, щоб ратифікація була завершена у Франції. Формальна ратифікація договору буде в них тепер тільки формальністю, завершення якої теж можна сподіватися в найближчому часі.

Так то ратифікацією Паризького договору та включенням Німеччини в систему західньої оборони вільний світ здобув справжню перемогу, чи не більшу, як в останній війні, в якій зумів розгромити агресора, але не зумів здобути миру. Аспекти ратифікованого договору дуже далекосяглі. В першу чергу, Захід, у своїй оборонній підготові, дістає рішального для европейської оборони німецького вояка і величезний потенціял німецької воєнної індустрії. Тим самим замикається важливе кільце в північно-атлантійському оборонному ланцюгу. Значення цього далеко переходить самий тільки европейський континент, бо воно матиме поважний вплив і на глобальну оборону. Це є, можна сказати, безпосереднє значення цього пакту. Але не менш важлива його моральна сторінка. Він бо кладе основи під ту вимріяну не тільки оборонну, але й політичну та господарську европейську єдність, для якої працюють вже не від сьогодні найбільш відповідальні державні мужі та політичні уми Европи, які прийшли до переконання, що тільки такою понадціональною европейською структурою можна виключити численні европейські антагонізми, зокрема між Францією і Німеччиною, та промостити шлях тривкому мирові.

Очевидно, що не можна легковажити й того удару, що його завдає ратифікація Паризького договору всій совєтській дипломатії і політиці. Москва не без успіху саботувала досі всі зусилля Заходу в напрямі включення Німеччини в західню оборону і головно в справі европейської єдности. Робив це Кремль при допомозі своїх п'ятих колон, намагався сторпедувати міжнародною дипломатичною акцією, а врештою взявся навіть за погрози, попереджаючи про зірвання свого воєнного альянсу з Францією й Англією на випадок ратифікації Паризького договору. Коли всі ці заходи почали втрачати вигляди на успіх, Кремль додав до свого арсеналу ще створення свого власного НАТО за залізною заслоною, встановивши спільне командування своєї і сателітських армій, а в останньому часі намагався ще створити нову лінію поділу Европи від Югославії, через Австрію до „невтральної" Швеції.

Ратифікація Паризького договору завдала всім цим совєтським заходам великий удар, хоч, очевидно, ще далеко справи не зліквідувала. Виконання постанов цього договору забере ще, можливо, й кілька років часу, зокрема, коли мова про організацію, вишкіл та озброєння передбаченої півмільйонової німецької армії. Очевидно, що Москва в тому часі теж не буде спати, а робити все можливе, щоб західні пляни „так або інакше" розбити. Але це вже дальші справи, а ратифікація Паризького договору дає тим часом Заходові не тільки важливу передишку, але й звільняє його увагу та його старання для дальшого закріплювання і поширювання оборонної системи, зокрема в постійно занедбуваному досі секторі визвольної політики.

Обеззброєна Німеччина, а з цим і велика прогалина в цілій европейській оборонній системі, була досі, згідно з твердженнями знавців, великою перешкодою в тому, що уряд президента Айзенгавера всіляко оминав саме ту „визвольну політику", яку Республіканська партія була включила в свою виборчу програму і яка у великій мірі могла спопуляризувати ту програму і забезпечити їй перемогу у виборах. Але клопоти з Німеччиною та обороною Европи мусіли до деякої міри зв'язувати Заходові руки у визвольній політичній програмі. Тепер, коли справа Німеччини і Західньої Европи остаточно розв'язана, логічним кроком було б приступлення до здійснювання визвольної політики, себто активнішої та видатнішої моральної, політичної і матеріяльної допомоги визвольним рухам поневолених Москвою народів. Поодинокі представництва та інституції, які такими справами окремо інтересуються, включно з нашим УКК, повинні мати це на увазі і зі свого боку поробити відповідні заходи, щоб справу визвольної політики допомогти поставити на порядок дня.

Михайло Пізнак

НЕЗАБУТНЬОМУ ДРУГОВІ

СЛОВО ЗАСТ. ГОЛОВИ УНС ПРО СЛ. П. Д-РА ЛУКУ МИШУГУ, ВИГОЛОШЕНЕ НА ЖАЛОБНІЙ АКАДЕМІЇ В НЮ ЙОРКУ 20-го БЕРЕЗНЯ 1955

Дорогі приятелі! Ми зібрались сьогодні у святій і повній пошани пам'яті для д-ра Луки Мишуги, що відійшов від нас у Велике Потойбіччя дня 8-го лютого 1955 року. Я мав честь знати д-ра Луку Мишугу дуже близько впродовж останніх 25 років і Його смерть створила в моєму житті велику прогалину, бо я втратив справжнього і випробуваного приятеля. Проте, деяку потіху і розраду дає думка, що, хоч д-р Мишуга відійшов від нас фізично, духово він все ще перебуває між нами і з нами залишиться назавжди. Болісні слова пісні, яку написав інший мій дорогий приятель, добре відомий композитор Peter De Rose за короткий час перед своєю смертю два роки тому, дуже влучно і прекрасно характеризують відхід нашого дорогого Луця:

Я чув трембіти голос, спів ясний
Казав він, що близько той день,
Я чув трембіти гомін-дзвін м'який,
Що пройде колись і цей день.
І рвалось відлуння його раз-у-раз,
Та чути виразно було:
„Все гаразд! Все гаразд!"

Я чув трембіти гомін,
Що йдеш Ти в невідоме,
Далеко ген — і ось я взнав,
Що спів трембіти ізв'язав
Мене міцніш з Тобою...
И вечірньою порою,
Як чую я той гомін-дзвін,
Що в'яжеться відлунням він
З вечірніх дзвонів гранням,
Мені здається безустану,
Що відгомін отой дзвінкий —
Це голос милий твій, ясний:
„Все гаразд! Все гаразд!"

Бувають часи, коли не вистачає слів. Так і тепер. Кожне намагання оцінити словами нашого невіджалуваного Покійного Приятеля, видасться даремне.

Д-р Мишуга сам виписав собі незатерті надгробні слова на таблицях наших сердець. Він направду сам створив собі свій власний пам'ятник, вирізьблений в архівах історичної боротьби Українського Народу, щоб раз на завжди розбити кайдани неволі в тиранському ярмі комуністичного деспотизму і диктатури та остаточно забезпечити собі направду незалежну, суверенну українську владу.

Коли д-р Мишуга прибув до З'єдинених Держав, ще відносно молодою людиною, як дипломатичний представник тоді вже екзильного уряду Західньо-Української Народної Республіки, він трудився день і ніч, щоб здобути від Американських Українців необхідні фонди для продовжування праці уряду в екзилю. В додатку до того обтяжливого і багатобічного завдання, він особисто відвідував усі більші українські громади, виголошуючи блискучі і надхнені промови та закликаючи ними своїх українських земляків до підтримки справи української волі і визволення. Він написав сотні статей і меморіялів у цій справі, здобуваючи багатомовні успіхи.

Цю свою працю він невтомно продовжував на становищі головного редактора „Свободи" та генерального секретаря Об'єднання Українських Організацій в Америці, а в останньому часі як член Політичної Ради Українського Конґресового Комітету.

Д-р Лука Мишуга більше як будь-хто інший в З'єдинених Державах розпалив і скристалізував свідомість американських українців відносно їхньої великої української історичної, політичної і культурної спадщини. Д-р Мишуга відзначився не тільки, як великий український патріот і провідник, — він заохочував також своїх земляків до встановлювання для себе американського громадянства та організації громадських і політичних клюбів. Він був великим звеличником Джорджа Вашингтона та Абрагама Линколна, виголосив багато захоплюючих промов і написав багато статтей про великі епохи нашої американської історії, американської культури та американського способу життя, допомагаючи своїм українським братам пізнати та правильно оцінити велич їхньої прибраної Батьківщини і стати повновартісними й льояльними громадянами З'єдинених Держав.

Він, зокрема, живо інтересувався американською молоддю українського походження, її вихованням і добробутом, заохочуючи її постійно пізнавати історію, культуру та звичаї України, країни походження її батьків і матерей. Це Його стараниям треба у великій мірі завдячувати організацію Ліґи Української Молоді Північної Америки та Товариства Українських Професіоналістів в 1933-ому році, які існують і працюють по сьогоднішній день.

Д-р Мишуга не обмежував своїх здібностей до політики. Він був також одним з наших найбільших опікунів українського мистецтва, музики і культури. Хоч його прибутки були обмежені, я сам з багатьох прикладів знаю, що він часто давав грошові пожертви, навіть понад свої особисті спроможності, щоб допомогти в праці нашим артистам, музикам чи письменникам. До останнього дня свого життя він турбувався дорогим Його серцю Науковим Товариством ім. Шевченка та веденою Ним підготовою монументальної праці — Енциклопедії Українознавства.

Перед вибухом другої світової війни, д-р Мишуга, з

(Закінчення на ст. 3-ій)

І. Шарай-Самійленко

ДО 25-ЛІТТЯ ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Американець Моріс Гіндус, очевидець колективізації в СССР, в 1930 р. в своїй книжці, під заголовком „Red Bread" (Ню Йорк, 1931), описуючи бачені події сказав, що то була „найбільш гнітюча драма, яку колинебудь знав світ". В кінці книги він з сумом згадує, як в тяжкій боротьбі селянин заломився і попав у ярмо рабського колгоспу. Він писав, що „історія покаже, що принесли большевики з своїми колгоспами селянству". Тепер сповнилось чверть століття від часу тої страшної руїни, — час достатній, щоб сказати, що ж саме принесли большевики з своїми колгоспами селянству.

25-го січня ц. р. на пленумі ЦК КПС в Москві Хрущов, осуджуючи прибічників маленківської теорії розширення „ширпотребу", цебто предметів широкого вжитку, скваліфікував їх яко „правоухильників", людей „ворожих ленінізмові, що додержуються поглядів, пропаґованих Риковим, Бухаріним та їм подібних". Після „промивки мізків" у Центральному Комітеті, Маленков, в своєму листі до Голови Президії Верховного Совєту СССР, признав за собою „вину і відповідальність за незадовільний стан, в якому опинилося сільське господарство". З „демісією" Маленкова, що, як відомо, став жертвою за „правий ухил" — зрив тяжкої індустрії — голова комуніст. уряду Мадярщини — Імре Надь. Можна сподіватися, що число подібних жертв буде збільшуватись. Так большевицька історія, в більшій, чи в меншій мірі, повторюється. Тінь маленковського „НЕП-у" зникла. Партія наказала народові (як це було і в 1929-1930 рр.) затягнути ще дужче пасок і розбудовувати далі важку індустрію — основу скріплення кольосальної воєнної машини.. Сільське господарство ось уже чверть століття — від часу переведеної терором колективізації — переживає безвихідну хронічну недугу. В „Ізвєстіях" нерідко появляються багатомовні фрагменти із колгоспного життя. Наприклад, подається, що колгоспниці з-під Білгорода (Харківщина) за браком у кооперативах ниток, зимових черевиків (бо на зиму завезено полотняні), гребінців та інших товарів, — їдуть купувати їх до... Москви. В Україні (нпр., Олександрійщина і ін.) в хатах колгоспників позавалювались дахи, немає дерева на крокви, нема скла, віконних рам та ін. Колгоспні стайні не вкриті, гине молоде поголів'я. Корм гниє під відкритим небом. Колгоспні будови забрані з „куркульських" осель, здебільшого валяться. Чимраз голосніше алярмують „верхи" про занепад колгоспної дисципліни, посилюється спротив державним заготівлям сільсько-господарської продукції, частішають випадки саботажу. Про це багато говорилося на січневому пленумі Центрального Комітету. Не без підстав Верховний Совєт СССР 11 лютого ц. р. видав указ про „Суворі заходи покарання" за „отруювання врожаїв у колгоспах і радгоспах". А Хрущов бичує колгоспних керівників за величезні втрати при збиранні врожаю зерна. В деяких районах ці втрати доходять до 1/3 частини врожаю, а в цілому СССР, за словами Хрущова, вони становлять 25% загального збору зерна, — 2 мільярди пудів.

Проблема — як нагодувати народ бодай хлібом — висить грозою над Кремлем. Вона не сходить з порядку дня ось уже 25 років большевицько-колгоспного господарювання. Брак сільсько-господарської сировини катастрофічно звужує розвиток легкої та харчової промисловости. Всі офіційні числа про „осяги" „найбільшого в світі механізованого сільського господарства" є блефом.

Ні десятки тисяч тракторів та комбайнів, ні численна армія агітаторів та партійних наганяйлів, що жирують на підневільній праці селянина-колгоспника, не в змозі вивести „соціялістичне рільництво" з сліпого кута.

Де ж ключ цієї розгадки? Чи змінилася земля на Україні, про яку колись справедливо казали, що тече вона молоком і медом?

Де українське село з його прикладними, ініціятивними господарями-трудовиками? За чверть століття варварських експериментів одних вислали на смерть в концтабори, інших понищили в льохах ГПУ, ще інших виморили голодом, а решту загнали в колгоспне ярмо.

Земля тужить за своїм властивим господарем, господар тужить за своєю, потом і кров'ю зрошеною землею... Їх посиротили ненависні колгоспи. Вони в трясовинні — на безґрунті. В цьому і є ключ розгадки занепаду сільського господарства.

Яким разючим прикладом є той факт, що селянин на своїх жалюгідних присадибних ділянках, що дорівнюють 5% загальної земельної площі, продукує 50% всієї сільсько-господарської продукції! Других 50% дають колгоспні й державні земельні фонди, що становлять 95% площі!..

Ген. Д. Айзенгавер у своїй книзі „Crusade in Europe" передав цікавий фрагмент із своєї розмови з ген. А. Жуковим, ще в „дні дружби", в 1945 р., у Берліні про різницю американського і совєтського укладів життя.

Людина, що тепер є президентом ЗДА, говорила Жукову: „Я рішуче вірю в те, що коли немає умов для вільного вияву людської ініціятиви, — в таких умовах не може триматися особиста політична свобода..., що тотальне удержавлення власности неминуче приведе до цілковитої диктатури. І що лише зусилля Америки уникнути влади диктату, було причиною і основою американського багатства і росту". Чи дав Жуков на це протиарґументи? Ні, він лише тихо сміявся.

Привернення волі й добробуту українській нації можливе лише при умові політичної незалежности України, а з тим і ліквідації колгоспів та всієї московсько-большевицької соціяльно-економічної системи, створеної окупантами, відповідно до їхніх авантюрницьких плянів завоювання світу.

Ярослав Курдидик

ПЕРСПЕКТИВИ АТОМОВОЇ ВІЙНИ

Щоб послабити хоч трохи враження від останньої промови Черчила в англійській палаті громад, у якій він заявив, що ЗДА мають рішучу перевагу над СССР в атомовій зброї і що, мовляв, страх Москви перед жахливою відплатою зберігає покищо мир у світі, — большевики витягнули до бою свою найважчу пропаґандивну зброю. Був нею виступ зрадника, атомового фахівця, Бруна Понтекорво, який свого часу втік до СССР. З черги появилися чванькуваті заяви через радіо Москви і Пейпінґу про те, що коли б розгорілася війна, то атомова зброя буде вжита передусім проти Англії з двох причин: 1) розцінюючи із стратегічної точки зору, це для большевиків була б найближча і найбільш поплатна ціль, 2) в Англії приміщені американські летунські бази, які негайно треба знищити, бо вони лежать найближче до СССР і з них большевики можуть сподіватися перших атомових ударів.

Хоч все це лише слова, але й на основі сказаного можна зробити вже нині такі висновки: 1) коли зважити, що обидві сторони не припиняють розбудови атомової зброї, то це в логічному порядку готово довести до того, що сторона, яка розпочне війну, не зможе перемогти ворога, а зможе тільки або залишитися, або взагалі перестати існувати; 2) це вже питання чисто технічного порядку, а саме — якого типу атомова зброя буде вжита для ведення війни, який вона матиме засяг та форму і як довго війна триватиме?

В цьому пекучому питанні воєнно-політичні коментатори й фахівці поділилися на три групи:

Перша група твердить, що СССР не тільки не хоче розпочинати великої війни, але, після останньої зміни в політично-військовій верхівці — намагається потайки впливати на своїх сателітів, включно з червоним Китаєм, щоб не встрявати в ніяку воєнну завірюху.

Друга група висуває думку, що большевики готові розпочати війну зі страху, щоб не бути заскоченими Заходом. Це слід розуміти так, що коли большевики матимуть відповідну кількість атомових і водневих бомб, вони можуть рішитися на такий самий крок, на який рішилися колись японці в Перл Гарборі, тобто закидати Америку й Англію атомовими й водневими бомбами і, для виправдання свого вчинку, заявити пізніше, що вони, мовляв, випередили Захід, довідавшись, що він хоче вчинити такий самий напад на СССР.

Третя група твердить, що може статися якраз навпаки — тобто що Захід готовий вжити цього „превентивного засобу". Він може перевести одного дня генеральний налет з усіх своїх баз і впродовж кільканадцятьох годин стерти з лиця землі всі совєтські осередки індустрії, летунські майдани та порти воєнно-морської фльоти. Це може статися внаслідок зовсім простої причини: бажання позбутися гнітючої атмосфери загрози атомового знищення, яку постійно й послідовно створює сфанатизований уряд СССР.

Воєнні фахівці заявляють одноголосно, що — особливо в останньому році — величезний поступ у продукції атомової зброї, переходить всяку людську уяву. Коли взяти до уваги, що саме тепер кладеться натиск головним чином, на вдосконалення ракетних стрілен, які мають переносити атомові й водневі вибухові речовини, то це змінює і посилює не лише форму й радіус нищення, але зменшує до мінімуму і так дуже релятивну можливість оборони.

Якого типу будуть ці ракети — невідомо, але з тих описів, які появилися, а також з пробних вислідів, які тепер переводяться, і з зізнань перед конґресовою комісією виходить, що в найближчому часі можливо буде викидати ракетні стрільна на віддаль 5000 миль. Сьогодні вже є ракети такого типу, що можуть покрити більше як половину цієї віддалі. Їх можна вистрілювати з багатьох баз, розміщених довкруги цілого СССР. При цьому точність у дострілі подивугідна а атмосферичні зміни не мають на ці ракети ніякого впливу тому, що перелітають вони здебільшого на висоті стратосфери.

Найбільш цікаві під сучасний момент т. зв. „атомові щітки". Це — атомові ракети малого калібру, які може вистрілювати навіть легкого типу бомбовик. Їх призначення — нищити концентрації військ, летовища та більші артилерійські становища, як це, нпр., може статися у червоному Китаї напроти островів Квімой і Матсу. Така „атомова щітка" має силу 3-5 тисяч тонн вибухової речовини TNT. Кажуть, що такого роду ракетні стрільна мають вже деякі морські одиниці, а умасовлення їх дозволить ЗДА зменшити армію без втрати на її справності й силі.

Всі ці „світла й тіні" осягів атомової і водневої зброї не дають все ж таки відповіді на питання: чи скоро буде війна?

З МІСТА НА ОКОЛИЦІ

Від кінця другої світової війни у З'єдинених Державах помічається виразно три головні рухи населення: із східніх та південних стейтів на захід; з фарм до великих центрів і з центру міста на околиці. З усіх цих трьох рухів особливо помітний і важливий це намагання населення оселитись подалі від центру великих міст на передмістя, а це ґрунтовно змінює навіть зовнішній вигляд країни.

Глибше вивчення цього явища показало, що переселення на околиці свідчить не тільки про бажання жити ближче до природи, але найголовніше — це є ніщо інше, як намагання збудувати тісніше родинне життя. Для родини життя на передмісті дає змогу дітям проводити більше часу на свіжому повітрі, у садочку, а не на міській вулиці. Життя на передмістю дає змогу батькам проводити більше часу вкупі із дітьми або принаймні у дедалі все популярнішій кімнаті.

Це стосується не тільки молодих батьків з дітьми. Вік тут не робить різниці. Збільшення урядової старечої пенсії та інших видів допомоги дає змогу старшим людям завести своє власне позаміське життя. Багато пенсіонерів — сімейних пар і навіть самітних осіб приєднуються до аматорів позаміського життя.

Також і економічні умови сприяють будівництву поза містом. Тепер люди, особливо серед низькооплачуваних професій, мають можливість витрачати більше грошей, ніж раніше. Допомагає також спеціяльна політика фінансової допомоги, довготермінові позички на будівництво, особливо ліберальні для ветеранів.

Статистика житлового будівництва дає наявні докази руху з міських центрів на передмістя. Половина із сімох мільйонів нових будинків, збудованих протягом останніх шістьох років, збудовано на передмістях. В році 1954 70% всіх новозбудованих будинків у районі Ню Йорку були на передмістях. Економісти не передбачають зменшення попиту на позаміські будинки на найближче майбутнє. Навпаки, тепер помічається, що родини з дітьми, які підросли від часу купівлі будинку, починають купувати більші, просторіші будинки, а свої, збудовані тільки пару років тому, продають молодим новоодруженим родинам.

Маючи вже досвід у позаміському житті, мешканці околиць починають ставити більші вимоги. Наприклад, 1950 року, пересічна родина мала, крім кухні, вітальні та їдальні, дві спальні і одну лазничку. У 1954 р. більшість будинків мала три або й більше спалень, дві лазнички, близько 10% більше житлової площі, більше механічного урядження, кімнату для розваги в пивниці, а також гараж або „кар-порт". Пересічна ціна на позаміський будинок також піднялась від 10,000 долярів у 1950 р. до 12,300 дол. у 1954 р. Очевидячки, люди хочуть і мають змогу витрачати більше грошей на своє житло.

Загальна Рада

Вол. Дорошенко

АКАДЕМІК МИХАЙЛО ВОЗНЯК

(Його життя й діяльність)

5

М. Возняк стає, поруч К. Студинського, persona grata нової влади. Його роблять депутатом Верховного Совєту УССР, настановлюють професором української літератури в зукраїнізованому Львівському університеті, що дістав ім'я Івана Франка, а з перетворенням НТШ на ряд філій відповідних українознавчих інститутів Академії Наук УССР, іменують його директором філії інституту української літератури. А головним, „ударним" завданням цієї філії „уряд і партія" поставили повне видання творів Івана Франка, якого проголосили [illegible] довиним [illegible] ких [illegible] ерів-демократів" із В. Бєлінським та М. Добролюбовим на чолі.

Видання було розраховане на 36 томів і мало бути здійснене в приспішеному темпі, щоб було готове в серпні 1941 року, коли проєктувалося провести величаві святкування 25-ліття з дня смерти Франка по всьому СССР, а головно в Галичині.

До праці над цим виданням притягнено ряд спеціялістів, а головним редактором призначено саме М. Возняка. Вибір був, очевидно, дуже влучний, бо ж Возняк був відомий здавна, як пильний дослідник життя і творчости Ів. Франка. І коли й давніше просиджували ми увесь час у бібліотеці НТШ, порпаючись в її архівах, то тепер і поготів. А що я був і за большевиків керманичем бібліотеки НТШ, тепер оберненої на відділ української мови й літератури львівської філії бібліотеки Академії Наук УССР, а на додаток мусів зайнятися складенням 36-го тому, що мав містити повний спис друкованих творів Франка й літератури про них, то ми з Возняком просиджували за працею в бібліотеці до пізньої ночі.

Поза редакторською працею над Франковими творами, до обов'язку М. Возняка, як головного редактора, входило також скласти докладний нарис життя й діяльности Івана Франка, який мав очолити видання, як 1-й том. Це була дуже відповідальна робота, над якою Покійний багато напрацювався.

Крім наукової праці й викладів в університеті, мусів Покійний, як особа експонована, писати й різні статті до совєтської преси, а також виконувати всякого роду громадські й політичні чинності, зв'язані з становищем депутата. Одним словом, М. Возняк став тепер особою важною і впливовою. Очевидно, відповідно піднеслося й його матеріяльне становище, і він у тих скрутних часах міг дозволити собі добре харчуватися, не рахуючися з грішми. Покійний через лихе харчування хворував на шлунок.

Для приспішення друку Франкових творів уряд УССР наказав складати їх по друкарнях не лише Києва чи Львова, але й Харкова, Катеринослава та Одеси. Праця над Франком ішла шпарко, як на конвеєрі, том ішов за томом і, якби не вибух німецько-совєтської війни, то мабуть хоч не на визначений урядом термін, але все ж у доволі скорому часі появилися б всі 36 томів. А так друкарні встигли видрукувати кілька томів, либонь 2, 3 і 4, але й вони не всі дійшли до Львова. Розуміється, війна припинила видання, а виготовлені чи віддані до друкарень до складу томи погинули в знищених війною друкарнях.

Проте, Покійному вдалося вже за німецької окупації дістати завдяки п. Ів. Костюкові, що був за німців на Надніпрянщині перекладачем, ті томи, що їх він міг знайти в зруйнованих друкарнях.

Крім праці над Франком, М. Возняк зредаґував був за першої большевицької окупації й випуск „Наукового Збірника" Львівського Державного Університету ім. Івана Франка. В цьому випуску надруковані розвідки ректора університету Мих. Марченка, совєтського етнографа Ф. Лаврова, Ф. Колесси та невідомі твори Франка, що їх вишукав М. Возняк.

V.

З вибухом у червні 1941 року війни з німцями большевики заміряли вивезти зі Львова цілий ряд визначніших наших науковців, нібито в цілі охоронити їх перед гітлерівцями, в тім числі й акад. М. Возняка, але через страшну паніку, яка їх охопила, встигли вивезти тільки К. Студинського й Петра Франка, яких енкаведисти пильнували в їхніх домівках уже з вибухом війни. М. Возняк і д-р М. Панчишин, яких вони шукали, встигли сховатися. Покійний нізащо не хотів покидати Львова, головно через свою прегарну бібліотеку, з якою ніяк не хотів розлучатися, хоч і побоювався ґестапівців, бож від них не могло укритися його експоноване становище за большевицького володіння. І Ґестапо дійсно мало храп на нього, але впливовим чинникам, з Українського Допомогового Комітету, що репрезентував українців перед німецькою владою, вдалося реабілітувати М. Возняка, як передусім ученого, а ніякого політичного діяча.

Олена Лотоцька

В НАШИХ ЦЕНТРАХ В ЕВРОПІ

(4)

3.

Три інші українські центри, які я відвідала, мають зовсім інший характер. Наші люди в них уже тривко поселені, одні довше, другі коротше. Всі вони працюють і, краще або гірше заробляють. Це відразу обумовлює характер цих центрів, що можуть нормально діяти й розвиватись. Правда, кожен із них має свої окремі проблеми, яких у дальшому торкнуся.

Українське поселення у Франції з усіх найчисленніше. Своїм характером воно нагадує найбільше українську громаду в ЗДА. Широкі маси переселених живуть також уже десятки років у Франції і зберегли пам'ять про Рідний Край і любов до нього. Клопочуться також збереженням у молоді відомостей про Україну, яку подають їй у доповняльних школах. Край покритий сіткою клітин Української Національної Єдности і Об'єднання Українських Християнських Робітників, що гуртують українських поселенців для освідомної роботи. Українські поселенці у Франції живуть — у відміну від тих у ЗДА — більше по селах, ніж по містах.

Наш центр у Парижі доволі зрізничкований. Завдяки еміграції, що прибула тут по першій світовій війні, маємо тут одну культурну станицю, що з трудом перетривала катастрофу другої світової війни — це бібліотеку ім. Симона Петлюри. Недалеко Парижу виростає тепер друга наукова станиця — Наукове Т-во ім. Шевченка, що працює в Сарселі над Енциклопедією Українознавства. Своєрідним центром був тоді дім ЗУАДКомітету, що його тим часом закупили українські вояки. Тут відбувались зустрічі і сходини та навчались діти української мови. Є уряди духової влади обох віровизнань та їхні храми для вірних. Виходять дві газети та живуть побіч себе дві вище згадані центральні установи.

На цьому тлі Союз Українок Франції представляє собою невеличку клітину, що охопила лише частину українського жіноцтва. Для поширення його впливу на край бракує певних передумовин. Одначе ця невелика група жінок, що охоплює українок Парижа та жіночі громади в містах в Ліоні і Лянсі, розвинулась в іншому напрямку. Вона плекає взаємини з французькими жінками і пробобила тут уже велику роботу. СУФ бере щороку участь у виставках Союзу Католицьких Жінок Франції і Світового Руху Матерей і стоїть у контакті із Союзом Европейських Жінок. Тому й нетрудно було їм скликати з нагоди мого побуту у Парижі зустріч з французькими діячками. Про цю нараду було уже звідомлення у пресі й ширше її описувати не буду. Та слід пригадати, що такі зустрічі дуже корисні і вже дали реальний висід: Союзові Українок Франції удалось на ній нав'язати взаємини з Національною Радою Жінок Франції. Це є один крок вперед у здобуванні впливів на міжнародному грунті.

Свій час у Франції я поділила між офіційні візити нашим духовним і громадським чинникам та Союзом Українок Франції. Одним із перших моїх кроків було — відвідати дорогу всім нам могилу Симона Петлюри. Звідтіля думки мої полинули до постаті тієї, що й досі береже її. І в супроводі членок СУФ-у я поїхала зложити поклін п. Ользі Петлюровій від імени Союзу Українок Америки. Хвилини, прожиті в затишному домику в Бессанкур, де живуть Ольга Петлюра і Єлисавета Прокопович, зостануться в моїй пам'яті назавжди.

Короткі виїзди до Сарселю, до Люрі (семінар для хлопців) і Абондану (захист для старих) доповнили мій побут. Усюди знайшла я прихильну зустріч і старалась передати теплі почування сестер з-поза океану. І тут я від'їздила з враженням, що нам потрібні тісніші і тепліші взаємини для взаємного зрозуміння і піддержки.

4.

Лондон зустрів мене своєю споконвічною мрякою, але й газетними репортерами на летовищі. Союз Українців Британії подбав про розголос і йому вдалось це знов обернути в користь українського жіноцтва. Газетну вістку можна витягнути з кожної події, а тут приїзд делегатки з конгресу в Гельсінках дав нагоду до того.

Наша громада в Англії неменш зрізничкована, як у Франції, та все ж таки вона недавно поселена і не має такої стабільности, як попередня. Її репрезентують у Лондоні дві центральні установи — Союз Українців Британії і Об'єднання Українців Британії. Є церковні уряди обох віровизнань та церкви для вірних, в яких я побувала. Будинок СУБ-у з книгарнею і харчівнею є своєрідним центром життя. Об'єднання Українців Англії створило Англо-Українське Т-во, яке притягнуло до співпраці впливових англійців. У великих промислових центрах існує низка українських громад, із яких деякі мають свої власні будинки.

Об'єднання Українських Жінок Англії, якому була призначена моя візита, не могло мене зустріти офіційно, бо його Гол. Управа була здекомплектована й не діяла. Тому й рішила я відвідати його клітини, що працюють. Я побувала серед жінок у Бредфорді й Ноттінгемі і скріпилась їх запалом і охотою до праці. Молоді жінки не мають великого досвіду, але добру волю й запал. Мені пригадались часи, коли ми тридцять років тому починали в Америці свою організацію. Також натрапляли на початкові труднощі та вчились на власних помилках. Та ми були щасливіші, бо починали свій шлях самостійно, в рямцях окремої жіночої організації. А Об'єднання Українських Жінок Англії є під покровом СУБ й хоч має від цієї установи піддержку і допомогу, проте ця залежність у дечому спутує жіночі сили.

Тому й не диво, що по кількох моїх виступах зголосились до мене й жінки, що стоять поза ОУЖ. — Хочемо самостійної жіночої організації, говорили мені. Хочемо діяти поза розсвареними українськими центрами, хочемо наладнати наше життя і показати суспільству, що жіноцтво вміє порозумітись і співдіяти — говорили вони.

Я перевела багато розмов із різними громадськими чинниками. Може не всюди знайшла я належне зрозуміння для окремої жіночої організації, але всюди було щире бажання заактивізувати наше жіноцтво. І тому з радістю можу втягнути в баланс мого побуту в Англії те, що ОУЖ уконституувало свою Гол. Управу, а в Лондоні створився ініціативний гурток самостійної жіночої організації.

Як усюди, так і тут відбулися офіційні візити, мала кілька виступів перед громадянством та старалась пізнати всі галузі українського життя. Тому й пощастило мені взяти участь у сходинах Англо - Українського Т-ва та вглянути у хід його справ, як також у конференції українських науковців із англійською пресою. Це дало мені погляд на англо - українські взаємини, що за короткий розмірно час гарно розвинулись.

5.

У Бельгії я провела всього кілька днів. Первісно не мала я в пляні відвідини у цій країні та містоголова СФУЖО в Европі, інж. Зінаїда Витязь, що виїхала напроти мене до Парижа, настоювала на тому. Я мусіла признати слушність її виводам і дійсно — зустріч із українською громадою в Брюсселі із робітниками-вуглекопами в Вам дали мені певний погляд на життя і проблеми цього нашого центру. Постійний виїзд наших поселенців із Бельгії не дає цьому поселенню стабільности. Прив'язання працівників до одного роду праці — добування вугілля — теж обмежує в певному напрямку їх свободу.

Український Допомоговий Комітет і Об'єднання Українців у Брюсселі репрезентують українців у тій країні. Душпастирі обох віровизнань діють більше на провінції, де мешкає більшість українців.

Об'єднання Українок Бельгії, яке очолює невтомна інж. Зінаїда Витязь, — це тепер невелика організація. Із давнішої великої, вона звелась до кількох клітин, що розсипані по станицях вуглекопів. Але ця організація перейшла почесну дорогу, виробившись із прибудівки при Укр. Доп. Комітеті, де починала свій шлях, у самостійну жіночу організацію. І хоч її членство змаліло через виїзд українських родин, проте ОУБ уміє розвинути взаємини з бельгійськими діячками, які вона плекає. Я могла їх теж використати для зустрічі та не стало часу. Треба було думати вже про поворот до ЗДА.

З жалем прощала я українок Бельгії, що так гарно оправдали себе в громадській роботі. Деяких із них чекає ще далека мандрівка та труднощі нового поселення. А деякі вже залишаться в тій „чорній країні" (так прозивають ту околицю, що вкрита копальнями вугілля) аж до повороту на рідну землю, про який усі мріють.

∴

Щойно далеко пізніше, аж по повороті до ЗДА, я встигла упорядкувати ці свої враження з дороги. Та покидаючи кожен центр, стискаючи руки, що простягались до мене, та слухаючи слова прощання, я відчувала всюди те саме. Я зрозуміла, що всюди потребують нашого доброго слова, нашої уваги до їхніх труднощів і проблем і доброї волі, щоб їм допомогти. Діло не в самій грошовій допомозі, як дехто спрощує. Далеко більше значення має підхід і увага до тих справ.

Таким шляхом іде вже від років українське зорганізоване жіноцтво. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, якої маю честь бути містоголовою, саме тому доручила мені розглянути труднощі й проблеми окремих своїх членів-організацій. Оце я старалась і сповнити у своїй подорожі по Европі і досвід тільки скріпив мене у тій засаді.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА В УКРАЇНІ

Як твердить совєтська критика, найбільш читаними творами дитячої і юнацької української літератури є тепер: О. Гончара — „Земля гуде", О. Донченка — „Юрко Васюта", „Повість про новий дім", „Історія з географією", Ю. Збанацького — „Таємниця Соколиного бору", „Проста задача", В. Василевської — „Вишнева дорога", „Сад", В. Беляєва — „Стара фортеця", П. Козланюка — „Юрко Крук", О. Іваненко — „Рідні діти", „Тарасові шляхи" Д. Бедзика — „Оповідання про Олега Кошового", О. Копиленка — „Сонячний ранок", Л. Смілянського — „Сашко", І. Багмута — „Щасливий день суворовця Криничного".

СПІЛКА ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ ПІСЛЯ З'ЇЗДУ

Президія Спілки Письменників України затвердила після з'їзду новий склад комісій СПУ і їх голів у такому складі: А. Головко — голова комісії в справах прийняття до Спілки, В. Буряк — критики і теорії літератури, В. Собко — драматургії, Л. Дмитерко — кінодраматургії, І. Неходa — дитячої літератури, П. Воронько — роботи з молодими письменниками, В. Кучер — голова ради бюра пропаганди художньої літератури. Голова бюра секції поезії на 1955 р. — М. Нагнибіда і заступник В. Сосюра; голова бюра секції прози — П. Панч і заступник М. Страковський; голова секції художніх перекладів — О. Кундзич і заступник М. Терещенко.

ЗИМОВЕ ПЕРШЕНСТВО ЛЬВІВЩИНИ

У легко - атлетичних змаганнях на зимове першенство Львівщини взяло участь понад сто спортовців. Найкращі висліди здобули: Домбровський — скочив угору на 1,95 метра, Окуп — пробіг 100 метрів за 11.2 секунди, Старшинов — кинув ядро на дистанцію — за 13.0; Гусак в скоці з тичкою осягнув 4 метри. У Львові також відбулися командні змагання інститутів фізкультури СССР в боксі, клясичної боротьби і штанги, в яких взяло участь 254 спортовці. В сумі трох цих видів спорту Львівський інститут зайняв перше місце, Московський — друге і Київський — третє.

ДО 150-РІЧЧЯ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З нагоди 150-річчя Харківського університету „Радянська Україна" перелічує визначних науковців, які вийшли з цього університету. До них належать: природознавець Мечніков, математик Остроградський, фізіолог Данилевський (винахідник збудника малярії), Офтальмолог Гершман, анатом Воробйов (засновник урології), мовознавець Потебня, хемік Бекетов (основоположник термохемії і алюмінотермії), природознавець Ценковський (творець наукової бактеріології), патофізіолог Репрів (творець сучасної ендокринології), поети П. Гулак-Артемовський і А. Метлинський. В пореволюційному періоді в Харківському університеті працювали і працюють такі визначні науковці: математик С. Бернштейн, голова сучасної української школи хеміків-органіків А. Кипріянова, літературознавець О. Білецький, мовознавець Л. Булаховський, астроном М. Барабанов, фізики А. Вальтер і К. Синельників, математики О. Погорілов і Н. Архієзер.

СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ В КАМ'ЯНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ

Як повідомляє „Радянська Україна", 1-го лютого в Кам'янці Подільському відкрито новий сільсько - господарський інститут, створений на базі кількох інших сільс.-госп. інститутів. До цього інституту переведено з Дніпропетровського першокурсників зоотехнічного факультету, на агрономічний відділ переведено частину студентів з Житомирського й Полтавського сільсько-господарських інститутів.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ

Голоси Читачів

У СПРАВІ ВІДШКОДУВАННЯ ДЛЯ БУВ. УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

У „Свободі" (ч. 39 з 1 березня) появилася згадка про домагання західньо-німецького уряду в справі звернення майна колишнього гітлерівського уряду, сконфіскованого під час війни в З'єдинених Державах Америки. Справа з цим домаганням була неясною аж до часу, коли в американській пресі появилося повідомлення про згоду американського уряду повернути це добро західньо-німецькому урядові. Розуміється, американський громадянин, який потерпів під час нацистського режиму, як політичний в'язень, — має право вносити заяву про відшкодування до висоти 10,000 долярів, стягуване з „заморожених" німецьких фондів.

Згадане вище рішення американського уряду, природньо, могло б заінтересувати і всіх бувших українських політв'язнів, які, перейшовши гітлерівські кацети, дісталися після війни до ЗДА. Нині вже маємо в Америці значне число українських бувших політв'язнів, які набули американське громадянство і до яких це рішення американського уряду вповні повинно б стосуватись. Решта політв'язнів, що знаходяться в ЗДА, також у скорому часі належатимуть до цієї категорії.

Але при цьому заходить поважне питання: чи поширюється це рішення американського уряду на тих нинішніх американських громадян, які за гітлерівського режиму громадянами ЗДА не були? В цій справі, без сумніву, у відповідно випрацьованому законі знайде собі місце і належне вияснення. *Однак, треба думати, що коли* збоку заінтересованих осіб, а тим більше організацій, що цих осіб представляють, не буде належних клопотань, то, силою факту, уточнення закону не вийде в користь українським політв'язням.

Між іншим, у приватних розмовах з адвокатами автор цих рядків довідався, що тут, в ЗДА, кожний їх мешканець, бувший гітлерівський політв'язень, має право внести заяву про відшкодування у висоті 1.800 нім. марок за рік перебування в концентраку. Саме тепер полагоджується такого роду справи для осіб у віці 60-65 років. Звичайно, такий спосіб стягнення відшкодування з західньо-німецького уряду зв'язаний з гонораром, що його заінтересована особа має сплатити адвокатові в розмірі 20-30% від загально одержаної суми відшкодування.

Отже, для української групи бувших політв'язнів корисно було б, якби справу відшкодування переведено гуртом, і то не самими їхніми силами, а з поміччю української організації, яка має впливи і авторитет у зв'язках з відповідними американськими чинниками. На нашу думку, саме такою громадсько-політичною організацією є Український Конґресовий Комітет, що в справах українського загального характеру осягнув уже не раз поважних успіхів. Український Конґресовий Комітет, як одинока репрезентація українців в Америці, повинен очолити цю акцію і виєднати в американського уряду згоду на приділення відповідної суми для відшкодування наших політичних в'язнів. Уповноважений зорганізованих бувших політв'язнів у ЗДА, д-р П. Мірчук, має вичерпні дані про всіх тих осіб, яким належиться відшкодування, і це багато облегшило б УКК його роботу в осягненні успіху в цій задавненій, але такій болючій справі.

Іван Б. Слободян

НЕЗАБУТНЬОМУ ДРУГОВІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

відвагою і сміливістю Еміля Золя, він запеклу боротьбу за волю і незалежність України. Моє серце сповнюється гордістю, що в тих рішальних хвилинах боротьби я був з Ним. Комуністи і їхні поплентачі відкрили були тоді на д-ра Мишугу весь свій арсенал обид і оплюгавлювань, але Покійний ніколи ані на хвилину не захитався під їхніми ударами. Він міг би послужити найкращим прикладом людини великого характеру, всеціло відданої принципам, у які вірить. Сказано: „боягузи вмирають багато разів перед своєю смертю, але відважні вмирають тільки раз". Передчасна смерть д-ра Мишуги була вповні перемогою його принципів.

Після другої світової війни д-р Лука Мишуга не забував про своїх знедолених українських братів в Европі, що опинились бездомними в чужих країнах. Він допоміг зорганізувати Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, головою якого Він був упродовж останніх двох років свого життя...

Ми добре пам'ятаємо світлу індивідуальність нашого дорогого покійного Приятеля, приявність якого додавала блиску кожному зібранню. Його спокійний гумор і дотеп, Його непідроблювана готовість вислухати кожного і зрозуміти обидві сторони кожної суперечної проблеми, Його почуття толерантности і чесної гри та Його об'єктивність надовго залишаться в пам'яті всіх тих, що Його знали.

Д'р Лука Мишуга заслужив собі на спочинок у вічності. З великим жалем мусіли ми попрощатися навіки з цим винятковим державним мужем, вправним редактором, безстрашним борцем за волю і незалежність України, льояльним і відданим громадянином З'єдинених Держав, справжнім джентельменом, чудовим приятелем і правдивою людиною. Наш дорогий Луць не бажав собі жалобного похорону. Поема Теннісона найбільш вимовно висловлює сумні і лагідні слова ніжного прощання з нашим незабутнім Приятелем:

За обрієм сонце, вечірня зоря —
І поклик дзвінкий за мною —
Не буде вагання, коли на моря
Виходитиму із одбоєм.
Тож відплив той моря, що ніби завмер
Без шуму і піни в утомі,
Прибоєм зринає з глибинних озер,
Вертається знову додому.

Впав сумерк, ще відгомін дзвонів тремтить —
І потім вже темряви шати.
Не треба ні смутку, ні сліз у ту мить,
Як буду я вже відпливати.
І хоч поза простір і час я полину
У далеч ясну, золоту,
То лоцмана мого я певно зустріну
Віч-на-віч, пройшовши мету.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ У КАНАДІ

Український Народний Союз — це обезпеченева і благодійна організація, яка має свої відділи по всій Північній Америці — у З'єдинених Державах Америки і в Канаді. Минулого року УНС відзначав своє 60-ліття, на час якого Союз мав у своєму складі 70 тисяч членства, а всіх капіталів на суму понад 16 мільйонів долярів.

У Канаді УНС почав розгортати свою діяльність від 1916-го року. Перший відділ заложено в місті Торонті. На жаль, перша світова війна перешкодила дальшому поширенню УНС в Канаді. Другим містом, де був заснований відділ УНС, було місто Віндсор, де вже в 1937-му році діяли два відділи Союзу. Сприятливим ґрунтом для розростання відділів УНС у Віндсорі було те, що саме тут почала буйно розвиватись автомобільна промисловість Форда і Крайслера, до якої масово напливали українці з усієї Канади. Першими ініціяторами і організаторами відділів УНС у Віндсорі були такі його члени: Володимир Дідик, Богдан Зелений, П. Дуда, О. Косіковський та інші. Від 1939-го року у місті Віндсорі діє вже аж три відділи УНСоюзу.

У слід за Торонтом почали закладати відділи УНС у таких містах, як Сен Кетеринс, Гемилтон, Ошава, Содбури, Монтреал (де вже є три відділи), Тиминс, Кірклед Лейк, Валдор, Норанда, Веланд, Торолд, Ніяґара Фолс, Форт Вілям та інші промислові осередки.

На дальшому розширенні меж діяльности УНС в Канаді неґативно відбилася друга світова війна, що почалася в 1939 році. Але Союз навіть і в цім несприятливім періоді поширювався не тільки у Східній Канаді, а й у центральних і західніх її провінціях.

Перший відділ поза Східньою Канадою був заложений у місті Вінніпеґу 1943- го року. Після Вінніпеґу заложено відділи в Саскатуні та Реджайні, після чого почали один за одним з'являтися нові відділи в місцях найбільшого скупчення українців у провінціях Манітоба та Саскечеван. Деякі з цих відділів нараховують у своєму складі від 400 до 500 членів. Найбільший з усіх відділів є в місті Торонті — він має понад дві тисячі членів.

По всій Канаді УНС нараховує понад шість тисяч активного членства, а майно Союзу перевищає в Канаді один мільйон долярів. Як обезпеченева і добродійна організація, УНС виплатив своїм членам у Канаді вже понад 160 тисяч долярів у формі посмертного, різних видів допомоги, дивіденди, стипендії студентам вищих шкіл та на інші добродійні цілі.

Сума обезпеченевих зобов'язань УНС перед канадійськими його членами становила в минулому році три мільйони п'ятсот тисяч долярів. Отже, скорше чи пізніше канадійські члени УНС виберуть із каси ту суму грошей. Теперішня сума щорічних внесків до УНС становить 157 тисяч.

Постійно займаються справами УНС його штатні і місцеві організатори та збирачі членських внесків. Першими штатними організаторами УНСоюзу у Канаді були Іван Баср та Володимир Гірняк, які працювали головним чином на Сході Канади. У 1948-му році призначено на Західню Канаду нового організатора Василя Гладуна, який за дуже короткий час помножив кількість відділів і активізував їх працю на всіх просторах канадійського Заходу. Тепер у Канаді є два штатні організатори УНС — п. Володимир Гірняк (Східня Канада і п. інж. В. Косар (Західня Канада). Їх обов'язком є керувати працею всіх відділів УНС у Канаді.

У місцевих відділах є свої організатори, голови і секретарі тих відділів. У звіті за минулі роки, оголошеному у виданнях УНС, були відзначені за кращу роботу в канадійських відділах УНС такі особи: Петро Самець у Сен Кетеринс, Степан Орихівський, Йосип Чайковський, Григорій Гис, Дмитро Попадинець, Кость Баніт у Монтреалі; панове Червак, Косіковський та Хрін у Віндсорі; панове Ольховий, Кабанюк та Стахів у Гемилтоні; Демидюк та Федак у Веланді; Дикун та Семчишин у Лондоні; Вербовецький, Шурко та Веґер у Кічинері; Степан Боровець, Михайло Лисий і Василь Кобрин у Форт Віліямі; Володимир Коссар, Ґуляй, Кузик, Ріпак, Бабій, Шиндак, Тарасюк та Михайло Коваль у Вінніпеґу; Плюта і Гнатчук в Еспанолі.

Як ми вже зазначали на початку, УНС розгортає не тільки обезпеченеву працю, а приділяє належну увагу і справам розвитку української культури, науки та громадського життя. У цьому році коштом УНС вийде з друку Енциклопедія українознавства англійською мовою. Кількатомове видання цієї Енциклопедії буде поширене в усьому світі та послужить найкращим джерелом об'єктивного і по-науковому викладеного знання про Україну.

(„Новий Шлях", Вінніпеґ)

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк, 149, 2-а Ев.

Ню Йорк. — З Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю 1-го квітня ц. р. письменник Микола Понеділок прочитає ще ніде недруковану і нечитану свою п'єсу „А ми тую червону калину". Початок точно о год. 8:15 ввечері.

Новий кольоровий фільм „Тріюмф Українського Танку"

Ювілейний Комітет Українського Танку в Америці минулої суботи вперше в Ню Йорку висвітлив новий звуковий кольоровий фільм „Тріюмф українського танку". Прем'єра цього фільму відбулася для вузького кола представників українських центральних організацій та установ, редакцій пресових органів та кількох запрошених гостей.

Насамперед треба зазначити, що випродукування фільму збігається з відзначенням 25-річчя українського танку в Америці. А що український танок в Америці завдячує свої виняткові успіхи майже виключно творчій праці Василя Авраменка та його численних прихильників, то не буде перебільшенням назвати цей ювілей — 25-річним ювілеєм творчої праці його основоположника, надхненника і наполегливо - впертого продовжувача. Адже В. Авраменко був першим з українських мистців у Новому Світі, що усвідомив невідкличну потребу культивування кращих надбань українського хореографічного мистецтва серед американського світу. Поневіряючись в невідрадних обставинах, Василь Авраменко за цей позірно короткий час спромігся надхнути своїм невичерпним запалом і любов'ю до українського танку цілий леґіон обдарованих дітей, підлітків, юнаків і навіть дорослих людей. За цей час В. Авраменко виховав лише в ЗДА та Канаді майже 30 тисяч своїх учнів. Хто не чув про успішний виступ українських танцюристів школи В. Авраменка в Білому Домі у Вашинґтоні, хто не знає про фантасмагоричний виступ у „Метрополитен Опері в Ню Йорку, на світовій виставці в Шикаґо, на ювілейних святкуваннях в Торонті, Монтреалі, Едмонтоні тощо.

Проте, в анналах української історії не залишилось би жадних документальних матеріялів, якби ці виняткові імпрези не були зафіксовані на кіноплівці самим В. Авраменком. Тепер ці історичні події стали наочним здобутком та ідейною власністю усього українського суспільства поза межами Батьківщини.

Фільм В. Авраменка „Тріюмф українського танку" — це перший документально - хронікальний український фільм поза Україною, що виключно присвячений проблемам національного мистецтва. Саме з цього пункту треба його оцінювати. І саме тому доводиться замикати очі на низку технічних недотягнень, що знайшли собі місце в цьому фільмі. Адже значна частина кадрів була зафільмована ще десятки років тому. Більшість з них були зафіксовані на плівку без звуку з розрахунком на тодішню фільмову та проєкційну апаратуру, що перепускала лише 16 кадрів на секунду, замість 24 кадрів, як це бачимо в сучасній кіноапаратурі. Не дивно, що всі рухи на цих кадрах виходять на екрані надто приспішеними та похапливими. Але це дивоглядне враження цілком вирівнюється історичною вартістю демонстрованого матеріялу.

Значна частина фільму була зроблена в барвистих кольорах при творчій співпраці одного з кращих в ЗДА фільмарів — С. Федева. В дбайливому і динамічно насиченому музичному оформленні проф. Тучапський спромігся передати всю багатобарвну красу та чарівну привабливість невичерпних скарбів української музики.

Ще не прийшов час на докладну фахову аналізу нового фільму. Його спочатку повинні побачити та оцінити широкі маси української спільноти на чужині. Але вже тепер з певністю можна твердити, що фільм Василя Авраменка „Тріюмф українського танку" — це перша успішна спроба створення повнометражового звукового фільму, що матиме велике історично - документальне значення. За прикладом В. Авраменка повинні піти також і наші центральні установи та організації, щоб своєю чергою створити наочний і тривало зафіксований документальний матеріял своєї творчої діяльности поза межами поневоленої Батьківщини.

Борис Берест

МІЧЕЛЛ ВІЩУЄ БРАК ФАХОВИХ РОБІТНИКІВ

Бостон, Масс. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл, промовляючи під час сніданку з приводу св. Причастя Католицької Робітничої Гілдії в Бостоні, заявив, що ЗДА уже в найближчому десятилітті бракуватиме фахових робітників. Мічелл закликав місцеві, стейтові й федеральні аґенції вже тепер старатися наполегливо розв'язати цю проблему. „Фаховий робітник — це не припадкове явище", казав Мічелл. „Коли світ праці, промисл, місцеві самоуправи, стейтові та федеральні аґенції нічого в цій справі не вдіють, — то ЗДА опиняться в критичній ситуації впродовж найближчих десятьох років". Мічелл заявив, що вже тепер відчувається брак фахівців у деяких промислах, і закликав до піднесення рівня освіти в південних стейтах, бо „ми не можемо й надалі резиґнувати з 6 мільйонів робітників неґритянського походження" і не смімо не допускати до деяких родів промислу жінок, як це діється тепер. Летунські сили потребують 35,000 механіків і 25,000 електронічних техніків.

● Окружний суддя в Елбертоні, Джорджія, засудив Джорджа Торнтона за злодійство до шестимісячної тюрми з тим, що кожного ранку він зможе ходити до праці. Гроші одержувані за його працю, суддя передаватиме його дружині на утримування дітей. Якщо Торнтон ще раз зробив би який „фальшивий крок", — заявив суддя, — то піде до праці, але вже в тюрмі.

ВСЯЧИНА

ШУКАЮТЬ АТЕНСЬКОЇ ФЛЬОТИ З-ПЕРЕД 2,368 РОКІВ

Англійський консул в Сиракузах на Сицилії Артур Бейкер та італійська команда фльоти думають на весні цього року шукати 119 атенських кораблів, які там затоплено в 413 році перед народженням Христа. Це була найбільша в історії світу воєнна фльота, яку затопили в війні. Командантом цієї атенської фльоти був Алькібіяд. Консул Бейкер виловив був коло Сиракуз частини грецького глиняного начиння та куснки деякого устаткування, які походять із старогрецьких часів, і він думає, що це з тієї затопленої фльоти. Атенці передбачили свою поразку, але не відступили від облоги міста Сиракуз, бо, згідно з їхнім віруванням, не можна було цього робити перед затьмою місяця, яка 413 року перед н. Христа припадала на 27 серпня.

ЦІЄЇ ВЕСНИ ЛІТАТИМУТЬ КОЛЬОРОВІ КАЧКИ.

Коли дехто з читачі „Свободи" цієї весни побачить кольорові качки або інші роди диких птахів, то він не повинен бігти до окуліста, бо його очі будуть зовсім здорові і показуватимуть дійсні червоні, жовті, або зелені дикі птахи, між ними й дикі качки. Координатор Федеральної Допомоги диким тваринам Е. В. Чемберлен повідомив всі станиці своєї установи, що на Флориді помальовано диких птахів на те, щоб можна було устійнити, куди вони відлітають на літо. Хто побачить ті помальовані птахи, повинен повідомляти найближчі ловецькі станиці. Треба подати рід птахів та їхнє число.

ФІРМА „КОЛҐЕЙТ" ПРОДАЛА В ОДНОМУ РОЦІ ТОВАРІВ НА 424 МІЛЬЙОНИ ДОЛЯРІВ

Відома в цілому світі фабрика мила „Колґейт" в Джерзі Ситі, Ню Джерзі, що сусідує з домом Українського Народного Союзу, продала в 1954 році товарів на суму 424,349,000 долярів, а в 1953 році на суму 405,390,000 долярів. На домашньому американському ринку продано товарів на суму 261,848,000 долярів, а закордоном на суму 162,501,000 долярів. Чистий прибуток становив 12,503,000 долярів. Але робітники цієї фабрики, які дістають платню за години виконаної праці, вже третій тиждень страйкують, домагаючися підвишки платні.

СУДДЯ НЕ ВВАЖАЄ КОШТІВ НА ПОДОРОЖ ДО ЛЮРДУ ЗА ВИДАТКИ НА ЛІКУВАННЯ

Суддя Податкового суду в Вашинґтоні, Лютер А. Джансон відкинув просьбу батьків Джейни Ринґ, які хотіли видатки своєї доньки на подорож до Люрду в Франції відтягнути від своїх прибутків і не платити від них податків. В 1949 р. Джейн Ринґ мала операцію ноги, і після того мусіла носити шину на нозі. Батьки післали її до чудотворної місцевости Люрд. В 1950 році вона зовсім виздоровіла і ходила без штаби. Суддя заявив, що не бачить чуда в виздоровленні цієї дівчини, бо її лікування відбувалося природними засобами, і тому не може вважати видатків на подорож до Люрду за видатки на лікування, які звільнені від оподаткування.

НІМКЕНІ ХОЧУТЬ ВИХОДИТИ ЗАМІЖ ЗА АДЕНАУЕРА

Урядовці з канцелярії канцлера Конрада Аденауера повідомляють, що 79-річний канцлер щодня дістає багато листів від німецьких старших жінок, які пропонують йому одружіння. Одна старша пані написала канцлерові, що має комфортове мешкання і приватні прибутки, які вистачать на спокійне життя. Вона пропонує вийти заміж за Аденауера, коли він піде на емеритуру.

НАВІТЬ КРАБИ ВТІКАЮТЬ ВІД КОСІНСЬКИХ КОМУНІСТІВ

Рибалки крабів в Японії повідомляють, що цього року краби масово втікають із сибірських вод на Японське море, де їх виловлюють японці. Японські рибалки не встигають виловлювати всіх крабів, між якими є й королівські краби. Цього року японці зловили вже 2,460,000 фунтів крабів, що є найбільшим числом в повоєнних роках.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Управа Т-ва ім. Д. Вітовського Відд. 301 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 3-го квітня в залі при церкві св. Володимира, 2238 W. Cortez St., о год. 12:30 вполудне. Просимо всіх членів взяти якнайчисленнішу участь і використати збори для вплати вкладок. — Управа.

ЦЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. — Квартальні збори 93 відділу відбудуться виїмково в неділю, 3-го квітня ц. р. о год. 1-ій попол., в залі при 59 Central St., з огляду на це, що в наступні 2 неділі, припадають Великодні Свята після обох обрядів. — Управа.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Б-во св. о. Николая, Відд. 276, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 3-го квітня, о год. 2-ій попол. Проситься всіх членів прибути на ці збори, тому, що є дуже важна справа до полагодження. — С. Іваницький, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Квартальні збори Т-ва ім. М. Шашкевича Відд. 94 відбудуться в неділю, 3-го квітня, о год. 1:30 попол., в залі У. Д. К., 2376 Ґрейлінґ. Для вирішення важних справ присутність обов'язкова. На останніх зборах 94 Відділу вибрано Комітет, для відвідин хворих в складі 3 осіб: Р. Чубата, Ярецький і А. Патра. —Управа.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во „Українська Січ" Відд. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 3-го квітня, о год. 3-ій попол., в Укр. Нар. Домі. Проситься всіх членів прийти на збори. В суботу, 2-го квітня від год. 8-10 веч. і в неділю від год. 11:30 до 3. попол., можна вплачувати вкладки. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 3437. Визов

Бей-Ет вагався. Він не знав, що зробити з цією чужою білою людиною, яка говорила його мовою.

Тарзан чекав на неминучий напад. Всі м'язи його мускулястого тіла напружились до атаки.

Нагло запальна вдача мавпи спалахнула. Чи ж це не є тільки кволий тарманґані? — Я є Бей-Ет! Я вб'ю!, — гаркнула масивна тварина.